

УДК 658.14:658.589

Конашук В.Л. к.е.н доцент
доцент кафедри економіки підприємства
Лисенко Л.В.
Запорізька державна інженерна академія
ep.zgia@gmail.com

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Конашук В.Л., Лисенко Л.В. Джерела фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств. У статті досліджено джерела фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств. Визначено низку проблем, пов'язаних з фінансуванням інноваційної діяльності.

Конашук В.Л., Лысенко Л.В. Источники финансирования инновационной деятельности промышленных предприятий. В статье исследованы источники финансирования инновационной деятельности промышленных предприятий. Определен ряд проблем связанных с финансированием инновационной деятельности.

Konashchuk V. Lysenko L. The sources of financing of innovation activity of industrial enterprises. The article investigates the sources of financing of innovative activity of industrial enterprises, defined a number of problems related to the financing of innovation.

Постановка проблеми. В сучасних умовах господарювання рівень конкурентоспроможності підприємств визначається здатністю до нововведень, тобто істотно залежить від рівня інноваційної діяльності. Інноваційна діяльність неможлива без відповідного фінансового забезпечення. Питання фінансового забезпечення є досить актуальним, зважаючи на дефіцит власних фінансових ресурсів та складність залучення інвестицій, високий рівень відсотків за банківські кредити.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемі фінансового забезпечення інноваційної діяльності промислових підприємств присвячено низку робіт відомих науковців, зокрема А. Р. Гальчинського, В. М. Гейця, О. М. Алімова, О. І. Амоші, А. І. Акмаєва, Г. Г. Пивняка, В. І. Саллі, А. І. Кабанова, Л. Л. Стариченка, А.П. Дуни, Л. М. Рассуждай, Ю. З. Драчука, Н. І. Новикової, А. М. Дуброва, М. І. Крупки, К. І. Ільїної та ін. Проте важливість проблеми фінансування інноваційних процесів на підприємствах зумовлює необхідність подальших досліджень.

Мета статті - дослідження основних джерел фінансування інноваційного діяльності промислових підприємств та пошук вирішення проблем фінансового забезпечення інноваційних процесів.

Виклад основного матеріалу. Важливим фактором, який визначає стан інноваційної діяльності в країні, є її фінансування. Воно є однаково визначальним для всіх етапів і стадій інноваційного процесу: науково-технічної

діяльності, стадії новаторської творчості та стану впровадження досягнень науки і техніки у виробництво.

Фінансування інноваційної діяльності є складовим елементом фінансової політики держави, що має забезпечувати створення необхідних передумов для збереження й розвитку науково-технічного потенціалу країни, швидкого й ефективного впровадження новинок в усі сфери її народногосподарського комплексу, забезпечення його структурно-інноваційної перебудови.

Питання фінансування - це визначення необхідних для цієї мети обсягів фінансових коштів, джерел їх надходження і спрямування в рамках чіткого визначення меж та суб'єктів цієї діяльності. Відбувається воно через функціонування відповідної системи і належного до неї організаційно-економічного механізму.

Система фінансування науково-технічної й інноваційної діяльності розбудовується за такими принципами:

- чітка цільова орієнтація системи, тобто забезпечення нею швидкого, широкого й ефективного використання сучасних науково-технічних досягнень;
- логічність, обґрунтованість та юридична захищеність прийомів і механізмів, які при цьому використовуються;
- наявність багатьох і різних джерел (багатоканальність) фінансування;
- комплексність системи, тобто можливість охоплення широкого кола технічних і технологічних нововведень та напрямів їхнього практичного виконання;
- адаптивність і гнучкість, що передбачає постійну спрямованість усієї системи й окремих її елементів на умови динамічних змін зовнішнього середовища для підтримки максимальної ефективності [2,442].

Сутність фінансового забезпечення полягає у виділенні певної суми ресурсів з одночасним встановленням джерел їх фінансування для здійснення проектів, робіт, заходів науково-технічної та інноваційної діяльності підприємств і організацій.

Система фінансування інноваційної діяльності є складним переплетенням форм джерел фінансування. Так, основними джерелами коштів, які використовуються для фінансування інноваційної діяльності в Україні є:

1. Державні інвестиційні ресурси (бюджетні кошти, кошти позабюджетних фондів, державні запозичення, пакети акцій майно державної власності.)
2. Інвестиційні, зокрема фінансові, ресурси суб'єктів господарювання комерційного і некомерційного характеру, а також громадських організацій, фізичних осіб і т.п. Це інвестиційні ресурси колективних інвесторів, зокрема, страхових компаній, інвестиційних фондів і компаній недержавних пенсійних фондів. Сюди ж входять і власні кошти підприємств, а також кредитні ресурси комерційних банків, інших кредитних організацій і спеціально уповноважених урядом інвестиційних банків (табл. 1) [3, 121].

Вибір джерел фінансових ресурсів, порядок їх залучення для науково-технічної діяльності безпосередньо пов'язаний з існуючим у країні організаційно – фінансовим механізмом їх використання.

Таблиця 1 - Структура джерел фінансування інноваційних програм

Група	Тип	Організаційна структура джерел у групі
Державні ресурси	Власні	Державний бюджет, бюджети регіонів; місцеві бюджети; позабюджетні фонди; Пенсійний фонд, Фонд соціального страхування; Державний фонд зайнятості; інші фонди.
	Позичені	Державні запозичення; державні позики; зовнішні запозичення; міжнародні кредити та ін.
	Залучені	Державні кредитні системи; Державна страхова система.
Ресурси організації	Власні Залучені	Власні інвестиційні ресурси організацій. Внески, пожертвування, продаж акцій, додаткова емісія акцій. Інвестиційні ресурси інвестиційних компаній – резидентів, у т.ч. пайових інвестиційних фондів. Інвестиційні ресурси страхових компаній – резидентів.
	Позичені	Інвестиційні ресурси недержавних пенсійних фондів – резидентів. Банківські, комерційні кредити, бюджетні та цільові кредити. Інвестиційні ресурси іноземних інвесторів, враховуючи комерційні банки, міжнародні фінансові інститути, інституціональні інвестори, організації

Використання бюджетів усіх рівнів для фінансування інвестиційних програм є дуже складним механізмом. Спостерігається стійка тенденція до зниження інвестицій в основний капітал, фінансованих за рахунок бюджетних коштів. Особливо помітним є зниження фінансування капітальних вкладень за рахунок коштів державного бюджету. З огляду на зростання державного боргу, недоліки в зборі податків, секвестрування витрат, навряд чи можна розраховувати на виділення з бюджетів значних асигнувань на інвестиційні програми в даний час.

Реального нагромадження власних ресурсів підприємств, власне кажучи, не відбувається. Однією із головних причин був рівень інфляції, що обумовив знецінення амортизаційних фондів і оборотних коштів підприємств. На багатьох підприємствах не вистачало фінансових ресурсів навіть на підтримку обсягів виробництва, а тим більш на технічне переоснащення чи збільшення випуску продукції. У свою чергу, падіння виробництва призводило до

зменшення прибутку, необхідного для нагромадження інвестиційних ресурсів. Сьогодні оборотні кошти майже на 80% забезпечуються кредитами комерційних банків, а отже, значна частина прибутку спрямовується на виплату банківських відсотків.

Зважаючи на наведені вище факти, встановлено що перспективним джерелом фінансування інноваційної діяльності підприємств може бути фінансова кооперація підприємств, що пов'язані технологічно або зацікавлені в розвитку і стабільній функціональності один одного. Наприклад, можлива кооперація підприємств гірничовидобувної промисловості з метою акумуляції коштів на проведення технологічної модернізації на інноваційних засадах машинобудівельних підприємств, що спеціалізуються на виробництві та ремонті гірничошахтного обладнання. Пошук організаційно-правових форм і ефективних способів втілення даної ідеї вимагає досліджень на науково-методичному і апробаційно-практичному рівнях.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

1. Для фінансування інноваційної діяльності підприємств можна використати власні позикові та залучені кошти як приватних, так із інституційних джерел.

2. Для українських підприємств характерним є інвестиційний голод, обумовлений об'єктивними та суб'єктивними труднощами з акумуляцією та залученням коштів, високими кредитними ставками комерційних банків практичною відсутністю бюджетної підтримки і т.д.

3. Одним із шляхів вирішення проблеми фінансування інноваційної діяльності підприємств може бути їх фінансова кооперація на засадах взаємної зацікавленості.

4. Перспектива подальших досліджень пов'язана з визначенням форм та ефективних способів вищенаведених кооперацій.

Список літератури:

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» // Відомості Верховної Ради України, 2002р., №36

2. Волков О.І. Економіка та організація інноваційної діяльності: Київ 2007. - 659 с.

3. Василенко В.О., Шматько В.Г. Інноваційний менеджмент: Навчальний посібник. – Київ, 2005. - 439с

4. Захарченко В.І., Корсикова Н.М., Меркулов М.М., Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки: Навчальний посібник. – Київ, 2012. - 448с

5. Фатхутдинов Р.А. Инновационный менеджмент : учебник / Р.А.Фатхутдинов. - СПб. :Питер, 2003. - 400 с.

6. Іващенко О.В., Барабаш Ю.О. Управління інноваційною діяльністю: Методичний посібник ЗДІА. – Запоріжжя, 2009

7. Жаворонкова Г.В., Сівашенко Т.В., Скібіцька Л.І., Туз О.І. Управління інвестиціями та інноваціями: Навчальний посібник. - К: «Кондор», 2010.-184 с.

Ключові слова: інноваційний розвиток, фінансове забезпечення, інвестиції, бюджетні кошти, інноваційний проект.

Ключевые слова: инновационный развитие, финансовое обеспечение, инвестиции, бюджетные средства, инновационный проект.

Key words: innovation development, providing of financial, investment, budget, innovative design.

Надійшла до редакції 22.03.2013 р.